

Den autoritære socialismes modsigelser

Michail Bakunin

1873

Vi har allerede ved flere lejligheder udtrykt vores stærke modvilje mod Lassalles¹ og Marx's teori, som anbefaler arbejderne – om ikke som det højeste ideal, så i det mindste som et vigtigt umiddelbart mål – *at grundlægge en folkestat*, hvilket – som de selv har forklaret – ikke ville være andet end »*proletariatet organiseret som herskende klasse*«².

Hvis proletariatet bliver den herskende klasse, så må man spørge, hvem det da skal herske over? Der skal altså fortsat være en klasse, som skal være underkastet denne nye herskende klasse, denne nye stat, selv om man antager at det for eksempel kun bliver landproletariatet, der som bekendt ikke er populært hos marxisterne og som – placeret på kulturens laveste trin – sandsynligvis vil blive styret af by- og fabriksproletariatet; eller, hvis man tager spørgsmålet ud fra en etnisk synsvinkel, og for eksempel, men tanke på Tyskland, ser på det slaviske spørgsmål – så vil slaverne af samme årsag blive underkastet de trællekår af det sejrtriumfante tyske proletariat, som dette proletariat nu er underkastet af dets borgerlige magthavere.

Den som siger stat, siger nødvendigvis beherskelse, og følgelig slaveri; en stat uden slaveri, erkendt eller tilsløret, kan ikke tænkes, og netop derfor er vi fjender af staten.

Hvad betyder ordene: Proletariat organiseret som herskende klasse? Vil det sige, at dette proletariat i sin helhed vil styre de offentlige anliggender? Der er ca. 40 millioner tyskere. Er det muligt, at disse 40 millioner kan være med i regeringen, og at der ikke vil være nogen regerede, eftersom hele folket regerer? I så fald vil der ikke være nogen regering, der vil ikke være nogen stat, men hvis der findes en stat, så vil der også være regerede, så vil der også være slaver.

I den marxistiske teori løses dette dilemma på en meget enkel måde. Med folkets styre mener marxisterne, at folket skal regere ved hjælp af nogle få repræsentanter, valgt af folket ved almindelig stemmeret. At hele nationer vælger såkaldte repræsentanter for folket og ledere af staten – hvilket er marxisternes sidste ord (såvel som den demokratiske skoles) – er et bedrag, som skjuler despotiet hos det styrende mindretal, og dette bedrag er så meget farligere, som det fremlægges som et udtryk for den såkaldte folkevilje.

Uanset fra hvilken synsvinkel, man vælger at betragte dette spørgsmål, når man således til det samme afskyvækkende resultat: At det store flertal af folkets brede masser skal regeres af et privilegeret mindretal. Men dette mindretal, siger marxisterne, vil bestå af arbejdere. Ja, sikkert, af *forhenværende* arbejdere, som imidlertid, fra det øjeblik de bliver folkets ledere eller repræsentanter, vil ophøre med at være arbejdere og begynde at betragte arbejdernes verden oppe fra statens top, de vil ikke længere repræsentere folket, men sig selv og deres fordringer på at regere. Den som tvivler herom, kender ikke menneskenaturen.

Disse valgte repræsentanter vil til gengæld være overbeviste socialter og tilmed videnskabsmænd. Udtrykkende »*videnskabelig socialist*« og »*videnskabelig socialisme*«, som ustandselig går igen i Lassalle-tilhængerens og marxisternes skrifter, er i sig selv et bevis på, at denne pseudo-folkestat ikke vil være ensbetydende med andet end, at de proletariske masser skal styres despotisk af videnskabsmænd. Da folket ikke er videnskabeligt, vil det fuldstændig blive befriet fra det tunge regeringsansvar og helt og holdent blive opløst i kvægflokken af regerede. En køn befrielse!

Marxisterne er sig denne modsigelse bevidst, og idet de indrømmer, at en regering ledet af videnskabsmænd – den mest undertrykkende, plagsomme og foragtelige, som kan tænkes – vil være et veritabelt diktatur, uanset hvilke demokratiske former der måtte forefindes, så trøster de sig med forestillingen om, at dette diktatur vil være midlertidigt og kortvarigt. De foregiver, at diktaturets eneste bekymring og eneste mål vil være at skaffe folket oplysning og – økonomisk såvel som politisk – føre det op til et sådant niveau, at enhver regering meget snart vil blive overflødig. Og når staten har mistet sin politiske, dvs. autoritære, karakter, vil den af sig selv forvandles til en fuldstændig fri organisation for de økonomiske anliggender og kommunerne.

Heri ligger en åbenlys selvmodsigelse. Hvis staten virkelig er en folkestat, hvilke grunde skulle der da være til at afskaffe den? Og hvis dens afskaffelse på den anden side er nødvendig, for at folket virkelig kan blive

---

¹ Lassalle (1825–1864) grundlagde i 1863 Den almindelige tyske Arbejderforening, som i 1875 blev sluttet sammen med det tyske socialdemokrati i Gotha. Sammenslutningen fik katastrofale følger for marxisterne, som på mange punkter kapitulerede over for Lassalles tilhængere. Skønt Lassalle altid henviste til Marx som sin læremester, var der store uoverensstemmelser mellem dem. Lassalle ville gennemføre socialismen med støtte fra den borgerlige preussiske stat, som skulle demokratiseres gennem indførelse af den almindelige stemmeret. Han ville ikke vide af nogen tanke om, at staten en dag skulle gøres overflødig

² Citat fra Marx's og Engels's Kommunistiske Manifest fra 1848. Udtrykket »folkestat« (eller »den frie folkestat«) blev anvendt som

befriet, hvordan kan man da betegne den som en folkestat? Den polemik, som vi har ført mod dem, har fået dem til at indrømme, at friheden eller anarkiet, dvs. den frie organisering nedefra og op af de arbejdende masser, er det endelige mål for den sociale udvikling, og at enhver stat, deri indbefattet deres folkestat, er et åg, hvilket indebærer at den dels frembringer despoti, dels frembringer slaveri.

Efter deres opfattelse er dette statslige åg, dette diktatur, en nødvendig overgangsfase hen imod folkets totale befrielse: Anarkiet eller friheden er målet, og staten eller diktaturet er midlet. For at befri de brede masser skulle man altså begynde med at slavebinde dem!

For øjeblikket er vores polemik standset ved denne modsigelse. Marxisterne hævder, at kun diktaturet, vel at mærke *deres eget*, kan skabe frihed for folket; hvortil vi svarer, at intet diktatur kan have noget andet mål end at vare længst muligt, og at det kun er i stand til at slavebinde det folk, som underkaster sig det, og afrette dette sidste så det vænner sig til slaveriet. Friheden kan kun skabes af friheden, det vil sige gennem hele folkets rejsning og gennem de arbejdende massers frie organisering nedefra og op.

Dette spørgsmål, omkring hvilket hele betydningen af den moderne historie krystalliserer sig, vil blive genstand for en endnu dybere analyse i anden del af dette værk³. For øjeblikket vil vi koncentrere vores opmærksomhed om en betydningsfuld kendsgerning, som stadig gentager sig:

Mens de anti-autoritære socialisters, eller anarkisters, politiske-sociale teori, uundgåeligt fører dem til fuldkommen at bryde med alle regeringer, med alle den borgerlige politiks former, og ikke tillader dem nogen anden udgang end den sociale revolution, så fanger den modsatte teori – de autoritære kommunisters og den videnskabelige herskesyges teori – sine tilhængere og lokker dem, med taktikken som påskud, ud i endeløse kompromisser med regeringerne og de forskellige borgerlige politiske partier, dvs. skubber dem direkte ind i reaktionens lejr.

---

slagord i 1870'erne af de tyske socialdemokrater, men aldrig af Marx, for hvem enhver stat var en særlig undertrykkelsesmagt.

³ Bakunin nåede ikke at gøre denne planlagte andel del af *Stat og Anarki* færdig, inden han døde.

Det Anarkistiske Bibliotek

Michail Bakunin
Den autoritære socialismes modsigelser
1873

Hentet 05/02/17 fra <https://web.archive.org/web/20071013205546/http://www.anarkister.dk/Tekster.htm>

Dette er et uddrag af »Stat og anarki«, 1873. På engelsk:

<https://www.marxists.org/reference/archive/bakunin/works/1873/statism-anarchy.htm>

da.theanarchistlibrary.org